

Houden van hout

Als kind ben ik altijd rond en met hout geweest. Mijn ouders hadden een lijstenmakerij waar de kaderlijsten zelf geschaafd werden, beschilderd en verguld. Een schaverij annex afwerking en assemblage. De lijstenmakerij is een brede multidisciplinaire bezigheid. Je hebt houtbewerking, verven, textiel, papierbewerking, glas enz.

Duurzaam

Toen de lijsten business, zoals wij die deden, rond de eeuwwisseling begon weg te kwijnen, schakelden we over op massief parket. Zoals nog bedrijven doen als ze hun markt zien verdwijnen. Ze blijven in dezelfde sector maar ze doen iets anders. Een toch wel verregerende conversie.

Na een aantal jaar wisten we onze niche te vinden in de voor ons nieuwe, doch traditionele markt. Massieve parketten in 9, 14 en 20 mm in een breed scala van vormen en toepassingen.

We realiseerden ons dat we in een markt zaten die dubieus duurzaam was. Ik stel het wat ongelukkig maar probeer het uit te leggen. Eigenlijk is parket uit Europees loofhout zonder meer duurzaam. Er wordt enkel gekapt wat nuttig is en er wordt weer aangeplant. Dat wil zeggen dat er minimale verstoring is van het ecosysteem want er wordt niet ontbost. Er wordt uitgedund. Als je niet uitdunt vallen bomen uiteindelijk vanzelf om en rotten ze. De eekhoorn die zijn nest had in de gekapte boom vindt zijn plekje elders wel, en ik durf de parallel trekken met de burger die door een overheid wordt onteigend. We verwerkten ook soms tropisch hout, maar dat was altijd maar een klein percentage van de totale omzet en op vandaag is dat minimumorum minimumorum. Het is niet dat we in Europa geen mooi hout hebben om ons interieur mee te verfraaien.

Ondanks de milieubewuste insteek wordt houtverwerking vanuit groene hoek soms als milieu-onvriendelijk bestempeld. Blijkbaar moet je het weinige groen op deze wereld gerust laten. Die foute groene meme is een vreselijk persistente misvatting die in sommige mensen hun genen is vastgesmolten. De houtindustrie is op vandaag een van de minst milieuverstorende industrieën. Je kunt met een minimum aan energie, en dat is voornamelijk duurzaam geproduceerde elektriciteit, houten producten maken, die substituuat zijn voor synthetische producten uit aardolie of producten die delfstoffen als basis hebben en dikwijls veel fossiele energie nodig vereisen om te produceren. Ja, ik heb het over keramische vloeren, synthetische tapijten en vinyl vloeren. En over bakstenen, cement en beton. Zo rekende het CEI-Bois¹ uit dat het substitueren van stenen vloeren door houten vloeren tot 4 ton CO₂ bespaarde per kubiek hout. Waarvan 3 ton minder gebruik van fossiele brandstoffen en 1 ton door CO₂ opslag in het hout.

Dat is uiteraard een reductie in CO₂ die zonder discussie significant is, maar door beleidsmakers en groene activisten meestal genegeerd worden.

Baksteen

Je kunt er niet omheen, we zijn een baksteen en betonland. Onze huizen worden opgetrokken in van klei gebakken blokjes, die men met mortel aan elkaar stapelt en zo een stabiele muur moeten vormen. Het staat zelfs dikwijls voorgeschreven in de verkavelingsvoorschriften dat een bakstenen parement, dat is de buitenmuur, verplicht is. De baksteenlobby zit tot diep in onze genen en onze instituties gebakken.

¹ <https://ewpa.org/download/59/publications/1664/tackle-climate-change-use-wood.pdf>

Toen na de eeuwwissel het op houtskeletbouw gebaseerde Duitse passiefhuisconcept opgang maakte via groen geïnspireerde bouwkanalen, was de Belgische overheid er snel bij om enkele van die passiefhuis gerelateerde concepten verplicht te assimileren in onze baksteenhuizen. Eentje ervan was de doorgedreven isolatie en de luchtdichtheid (het verminderen van ongewilde ventilatie-kieren), een ander was de ventilatie-verplichting. Het onbesuisd overnemen van maar een deel van de passiefhuistechnieken, heeft voor problemen gezorgd. Want waar een houtskeletwoning dampopen is, en daarmee zelfregulerend inzake vocht, is de bakstenen woning dat niet. En een teveel aan vocht veroorzaakt schimmel.

Houtskeletbouw

In 2007 bouwde ik onze houtskeletwoning, met een groot deel passiefhuis elementen in. Op zich heb je niet meer nodig dan een goede zaagmachine en een accuschroefboormachine. Ik stel het wat eenvoudig voor want er was meer, zoals een kraan, want de wanden waren (door mezelf) geprefabriceerd. Dat maakte dat de woning op heel korte tijd, in weken, casco gebouwd was en dat de hele bouwfase droog kon verlopen. Niet wachten op chape of beton dat moest drogen, gewoon bouwen, isoleren, technieken integreren, afsluiten en afwerken. Bouwen blijft een hele klus maar het is wel verrassend eenvoudig en je kunt heel veel vooraf voorbereiden zodat de werftijd ingekort wordt.

We opteerden voor een balkenstructuur met daarop een massieve parketvloer. Tussen de balken was er royaal plaats voor isolatie, meer dan 20 cm. De architect keek eerst raar op maar vond mijn omdenken wel waardevol want we elimineerden wachttijd voor het drogen van een chappe en er we gebruikten geen lijm. Het is niks nieuws, vroeger werden verdiepingsvloeren altijd op balken uitgevoerd. Ik recycleer alleen maar een oude techniek. Die me met heel weinig inspanning en kosten de mogelijkheid gaf de vloer deftig te isoleren. Eigenlijk bouwde ik een soort variant op de sportvloer, want mijn vloer veert lichtjes mee als je erop stapt. Hij kraakt ook soms gezellig. Het doet me denken aan het gebruik, om op werkposten, waar arbeiders veel stil rechtstaan, houten platen te voorzien met een verende laag onder, zoals een oud tapijt. Ze hadden minder snel vermoeide voeten en ze bleven warm, in plaats van op de hard koude stenen vloer. Dat komt omdat enerzijds de vloer licht veert, anderzijds omdat hout de lichaamswarmte reflecteert.

Onderzoek

Ik kan zo nog even door gaan, maar het staat voor elke houtbewerker al lang buiten kijf dat de mens graag hout ziet. Tot op vandaag was dat louter een in de sector verbreid hardnekkig gevoel, weliswaar ondersteund door hier en daar een studie op basis van vragenlijsten. Daar kwam dit jaar echter sluitende wetenschappelijke bevestiging voor van de Universiteit van Amsterdam. Een paar wetenschappers, waaronder neurologen, hebben een experiment uitgevoerd, waar zij een groep individuen hebben onderworpen aan een reeks testen waar zij drie soorten interieurs te zien kregen; een met voornamelijk stenen/beton elementen, een waar vooral plastics in verwerkt waren en tenslotte een interieur dat hoofdzakelijk van hout opgebouwd was. In plaats van de gebruikelijke vragenlijsten, hebben ze op het moment dat die proefpersonen de indrukken van die interieurs kregen, een scan gemaakt van hun hersenen met een MRI scanner. Daaruit kon men onbevooroordeeld afleiden welke hersengebieden actief werden en daaruit welke sensaties die verschillende materialen bij die mensen opriepen. Daaruit werd dan een wetenschappelijk besluit geformuleerd.

Bleek nu dat de houten interieurs de mensen het best voorkwamen. Hout maakt uw brein gelukkig. Een houten interieur geeft vertrouwen, het bevordert creativiteit en het laat mensen zich op hun gemak voelen. Dat is niet zo verwonderlijk, we zijn immers al duizenden jaren verbonden met hout.

De mens gebruikt hout al heel lang om te bouwen en om gebruiksvoorwerpen te maken. Bakstenen en beton kwamen pas later en plastics zijn evolutionair heel recent. Hout zit als materiaal in ons genetisch materiaal geprogrammeerd.

Verwarming

We kunnen er niet om heen, we hebben in ons wisselend klimaat nood aan een dak boven ons hoofd. En aangezien er onvoldoende natuurlijke en warme grotten zijn in onze streken, moeten we dat zelf bouwen. Als we dat dan doen in zo veel mogelijk hernieuwbare materialen met zo min mogelijk schadelijke impact op onze omgeving, dan doen we het goed. Met hout als constructiemateriaal in een woning zit je dus op ecologisch vlak heel goed.

Het houtverbruik in een houtskeletwoning is in volume laag te noemen. Bij een houtmassiefwoning valt dat argument deels weg maar het blijft wel de eigenschappen van houten woningen behouden, zoals dampopen muren en het typische houtgevoel. Je kunt een houtskeletwoning extensief isoleren zonder te resulteren in dikke buitenmuren, de isolatie zit immers tussen de stijlen van het skelet. Dat je veel kunt isoleren heeft dan zijn gevolgen voor de verwarmingsbehoeftes van zo'n woning. Tot zover dat de vraag zich stelt naar het nut van een dure centrale verwarming.

Waar men nu stevast kiest voor een dure installatie van een warmtepomp met een obligatoire vloerverwarming en dat dikwijls nog duurder maakt met een grondboring, bestaan er goedkopere oplossingen.

We zien dat bouwprofessionals en bouwers nog te weinig bezig zijn met duurzaamheid omwille van de duurzaamheid. Ze hebben de kennis niet en verwerven ze ook niet en dat is omdat ze het onvoldoende aangereikt worden. Mensen willen comfortabel wonen en kunnen uitpakken met luxe. Duurzaamheid wordt een louter technisch element dat voldoende dient afgevinke te zijn om wettelijk in orde te zijn.

Ecologie zit ook deels in de hoogte van de investeringen die je doet om duurzaam te leven. Als je te veel geld investeert, en dus meer grondstoffen verbruikt, moet je dat weer inhalen met minder verbruik. Maar je kunt even goed in regel zijn op een goedkoop-duurzame manier dan de huidige woningen met hun overdreven dure duurzame technieken. Het is een tegenstelling die duidelijk een werkpunt naar de regelgever toe is.

Omdenken

Het is omdenken, out of the box en het levert je klare centen op, die je als bouwer kunt besteden in andere duurzame investeringen. Als economet had ik uitgerekend, na hoeveel jaar ik het prijsverschil van tripple glas tegenover 1,1 glas had terugverdiend. Dus door minder warmteverlies over het aantal vierkante meter glas. De kloof is kleiner geworden, maar 20 jaar geleden lag dat op 50 jaar. Totaal niet economisch dus, en au fond ook niet ecologisch. Architecten verdedigden dat tripple glas in passiefhuizen met het argument dat het je het geld dat je uitspaarde voor een centrale verwarming daarvoor mocht spenderen. Een economisch onzinnige stelling. Je kunt dat geld wellicht beter investeren in iets wat sneller terug verdiend wordt.

Designers en ook bouwers kijken en denken dikwijls in plaatjes. Ze hebben een interieur opgemerkt en dat beeld is blijven hangen. Dat zijn niet zelden premium materialen, die niet iedereen zich kan veroorloven. Zoals lang en breed eikenhout zonder knoesten. Maar wat doen we dan met die andere 75% hout met fouten in? Gebruiken uiteraard, en genieten van diens aparte schoonheid.

Experiment

Architecten en aannemers spelen in hun ontwerpen graag op veilig. Ze nemen liever geen risico's met experimentele concepten want dat kan zich vertalen in claims en zelfs bankroet. Dat is geen verwijt, dat is vooral een economische realiteit. Het is soms aan de bouwer om zelf de verantwoordelijkheid van zijn [duurzaam] experiment te dragen. Of hij gaat op zoek naar een bouwpartner die expertise heeft op dat vlak, en die vind je onderwijl wel her en der.

Hout(skelet)bouwers, aanbieders van verwarmingssystemen, isolatietechniek. Het vereist expertise al vanaf de ontwerpfase want het gaat over het vermijden van koudebruggen met slecht isolerende materialen zoals stenen elementen en glaspartijen. Het gaat over het extensief gebruik van hout in constructie, schrijnwerk en binnenmaterialen. En elk bouwmethode heeft zijn voordelen en zijn nadelen. Maar als je het juist toepast en nadien juist onderhoudt, heb je wel iets dat waardevol is.

Duurzaam

Ik maak al langer parketten voor de projectmarkt. Dat zijn winkels, horeca, zalen. Dat zijn de grotere opdrachten, die ook vereisen dat ze snel kunnen geplaatst worden. Iets met deadlines die altijd spelen op die werven. Ik maak al heel lang parkettegels van 1 bij 1 meter, massief 9 mm hout, dat in een tegel geassembleerd is en zo heel snel, vierkante meter na vierkante meter kan verlijmd worden.

Ik heb klanten die daar uitzonderlijk goed mee werken. Het biedt hen een houten vloer, die instant klasse uitstraalt, en die heel snel geplaatst is. Win-win zoals men dat noemt. Bovendien is deze vloer uitermate duurzaam. Want waar andere vloerbedekkingen zoals synthetisch tapijt of vinyl slechts en dikwijls maximum een handelshuur of een decennium meegaan, gaat een massieve vloer makkelijk 50 jaar mee, en langer. Als die lelijk is van krassen of vlekken, volstaat het de vloer op te schuren en opnieuw van een afwerkingslaag te voorzien. In plaats van een dure afvalcontainer voor de deur, zet de parketplaatser een paar zakken recycleerbaar schuurstof in zijn bus. Er werd bij de heropfrissing heel weinig materiaal verwijderd. Toch ziet de vloer er als nieuw uit. En mochten er toch een aantal planken zijn die dienen vervangen te worden wegens te erg beschadigd, dan is dat zonder veel moeite mogelijk en verandert dit niks aan de bestaande vloer. Bij tegels, vinyl of tapijt krijg je te maken met kleurverschil en uitputting van collecties. Bij een houten vloer kun je dat vermijden of oplossen. Je vloer blijft veel langer origineel en mooi. Hij wint zelfs aan karakter door het gebruik.

We gebruiken voor onze panelen die stukken van de boom die een ander laat liggen. Waar de designwereld nu nog altijd de voorkeur geeft aan hout waar weinig of geen fouten aan zijn, gebruiken wij expliciet heel rustiek hout, met scheuren, knoesten, wormgaatjes en kleurverschillen. Zo lang het deftig hout is, is het allemaal bruikbaar.

Het levert een levende vloer op, die niet clean rechtdoor is, maar het karakter van het bos weerspiegelt. Dat is waar hout en natuur echt om gaat.

Dat we daarmee het bijna 'afval' van de zagerijen nuttig valoriseren is mooi meegenomen in een totaalplaatje van een betaalbaar natuurlijk alternatief voor een schaarse grondstof waar nog te veel het karakter uit gezaagd wordt.

Sfeer

Als ik dan de studie, van het geluksgevoel dat hout oproept, daarop toepas, dan krijg je een extra sterk argument om voor een houten vloer te kiezen. De werknemers zullen zich beter voelen, de

klanten lopen vrolijk naar binnen als ze de houten vloer zien, de vloer wordt zelfs onderwerp van small talk en het algeheel vertrouwen in de onderneming krijgt een boost.

Hout is werkplek vriendelijk want neutraal qua allergieën. Het hoeft geen chemische behandeling en laat zich makkelijk schoonmaken. Hout is het bos in je huis, hout is de natuur dichtbij. We mankeren enkel nog een paar frivole eekhoortjes die van bureau naar bureau rondhuppelen.

Want ook al zijn we hoogtechnologisch en zien we er futuristisch uit, van binnen zijn we nog altijd 100% natuur.

Geen wonder dat we hout in een interieur als aangenaam ervaren. Binnen een duurzame bouwreflex doen we er ook financieel voordeel mee, als we het juist aanpakken.

En daar kan ik u mee helpen.

Ontdek onze Work Floor Panels in 9 en 20 mm, laat u inspireren om een duurzame vloer te realiseren en kom gerust met ideeën en suggesties.

We maken uw vloer.